

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Obdo/108/2020
Identifikačné číslo spisu: 1110237184
Dátum vydania rozhodnutia: 27.04.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Prieceľová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1110237184.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: Monika Dostálová - ELEGANT INTERIORS, so sídlom Obchodná 9, 811 06 Bratislava, IČO: 35 441 054, zast. MAKARA advokátska kancelária s. r. o., so sídlom Alžbety Gwerkovej 22, 851 04 Bratislava, IČO: 47 236 795, proti žalovanému: RENOBYT s.r.o., so sídlom Michalská 4, 811 01 Bratislava, IČO: 35 863 331, zast. slc partners s.r.o., so sídlom Hviezdoslavovo nám. 16, 811 02 Bratislava - Staré mesto, IČO: 47 246 634, o zaplatenie 6 649,75 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava I sp. zn. 25Cb/170/2010, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 3Cob/43/2018-167 zo dňa 27. marca 2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 3Cob/43/2018-167 zo dňa 27. marca 2019 a rozsudok Okresného súdu Bratislava I pod č. k. 25Cb/170/2010-146 zo dňa 19. apríla 2017 z r u š u j e a v e c r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudok č. k. 25Cb/170/2010-146 zo dňa 19. apríla 2017 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 6 649,75 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 10,50 % ročne od 1. januára 2009 do zaplatenia. Zároveň rozhodol, že žalobca má nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v plnom rozsahu.

2. V odôvodnení uviedol, že na základe objednávky žalovaného č. XX/XXXX zo dňa 5. mája 2008 žalobca dodal tovar - posteľnú bielizeň a prehozy v sume 1 806 661,- Sk (59 970,16 eur). V súlade s dohodnutými podmienkami bola vystavená dňa 7. mája 2008 zálohová faktúra č. XXX vo výške 903 330,50 Sk (29 985,08 eur), ktorú žalovaný uhradil v lehote splatnosti. Dňa 18. októbra 2008 bola vystavená faktúra č. XXXX vo výške 903 330,- SK (29 985,08 eur), ktorá predstavovala doplatok 50 % z dohodnutej ceny. Žalovaný čiastočne vykonal úhradu v dvoch splátkach na účet žalobcu v sume 503 000,- Sk (16 606,54 eur) a v sume 20 000,- Sk (6 638,75 eur). Žalovaný sa dostal čiastočne do omeškania s úhradou svojho záväzku po lehote splatnosti 31. decembra 2008 v celkovej výške 200 330,- Sk (6 649,75 eur). Žalovaný uplatnený nárok nerozporoval.

3. Vo veci bol vydaný platobný rozkaz (dňa 1. októbra 2010), proti ktorému žalovaný podal v zákonom

stanovenej lehote odpor (zo dňa 27. októbra 2010) a vzniesol kompenzačnú námietku voči uplatnenej pohľadávke z titulu bezdôvodného obohatenia vo výške 5 925,11 eur, v zmysle uzavretej zmluvy o dielo. Jednalo sa o vykonané dizajnérske práce, ktoré si žalovaný objednal u žalobcu za fixnú cenu vo výške 850 000,- Sk. Podľa žalovaného však zaplatil vykonávateľovi diela - žalobcovi o 178 500,- Sk (o 5 925,11 eur) viac, čím sa bezdôvodne obohatil na úkor žalovaného o uvedenú sumu.

4. Žalobca v konaní vzniesol voči uplatnenej pohľadávke na započítanie námietku premlčania.

5. Vykonaním dokazovaním súd prvej inštancie mal za preukázané a medzi sporovými stranami nebolo sporné, že žalovaný svoj peňažný záväzok v uplatnenom rozsahu (z faktúry č. XXXX) si nesplnil riadne a včas v lehote splatnosti do 31. decembra 2008. Uplatnený nárok súd prvej inštancie posúdil podľa ustanovenia § 536 ods. 1, § 407 ods. 3 Obchodného zákonníka (ďalej len „ObchZ“) a nárok na zaplatenie úroku z omeškania podľa ustanovenia § 365 a § 369 ods. 1 ObchZ, posúdil podľa § 571 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 3 ods. 1 Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z.

6. Sporovým sa stalo posúdenie práva žalovaného na zaplatenie sumy vo výške 5 925,11 eur z titulu bezdôvodného obohatenia a ktorý svoj nárok odvodzoval zo zmluvy o dielo, ktorá sa mala týkať dizajnérske práce za celkovú dohodnutú (fixnú) cenu v sume 850 000,- Sk bez DPH. Súd prvej inštancie na posúdenie námietky premlčania aplikoval ust. § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia premlčí za dva roky, odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil. V spornom prípade žalovaný sa dozvedel, že došlo k bezdôvodnému obohateniu, momentom úhrady faktúr vystavených žalobcom, t. j. dňa 25. septembra 2008 a premlčacia dvojročná lehota uplynula dňa 25. septembra 2010. Z dôvodu, že žalovaný uplatni si svoju pohľadávku voči žalobcovi vznesením kompenzačnej námietky v odpore podanom dňa 27. októbra 2010, nárok žalovaného považoval za premlčaný, a preto sa súd prvej inštancie v odôvodnení už nezaoberal jeho dôvodnosťou.

7. Vzhľadom na uvedené žalobe vyhovel v celom rozsahu. O náhrade trov konania rozhodol v súlade s ust. § 262 ods. 1 C. s. p. v spojení s ust. § 255 ods. 1 C. s. p. Keďže žalobca bol v celom rozsahu úspešný, priznal mu náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

8. Na odvolanie žalovaného odvolací súd rozsudkom zo dňa 27. marca 2019, č. k. 3Cob/43/2018-167 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 C. s. p. V celom rozsahu sa stotožnil odôvodnením napadnutého rozhodnutia (§ 387 ods. 2 C. s. p.).

9. Odvolací súd konštatoval vecnú správnosť rozhodnutia a zisteného skutkového stavu veci. Stotožnil sa s postupom súdu ohľadne posudzovania premlčania nároku žalovaného podľa § 107 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“).

10. O trovách konania rozhodol podľa ust. § 396 ods. 1 v spojení s ust. § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 C. s. p.

11. Rozsudok odvolacieho súdu nadobudol právoplatnosť dňa 26. júna 2019.

12. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie (ďalej len „dovolateľ“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z ust. § 420 písm. f/ C. s. p. a ust. § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ C. s. p.

13. Podľa dovolateľa mu postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Odôvodnenie napadnutého rozsudku nezodpovedá ust. § 220 ods. 2 C. s. p. a právu na súdnu ochranu. Odvolací súd sa vôbec nevysporiadal so všetkými argumentami žalovaného predloženými v súdnom konaní a jeho závery, ktoré súd uvedené v odôvodnení sú nepreskúmateľné. Obmedzil sa len na strohé konštatovanie, ktoré nedáva sporovým stranám žiadne relevantné odpovede na skutkový a právny stav veci. Rozhodnutie odvolacieho súdu je nekonzistentné a nekomplexné. Týmto postupom mu odvolací

súd odňal možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať a tým mu znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v súdnom konaní a tým je daný dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ C. s. p.

14. Zároveň poukazuje na dovolací dôvod s poukazom na ust. § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ C. s. p. Podľa dovolateľa nesprávnosť právneho posúdenia spočíva najmä ohľadne premlčania práva - nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia a aplikovanie ustanovení OZ (§ 107 ods. 1). Obidve sporové strany súd podnikateľa a právny vzťah vznikol v súvislosti so zmluvou o dielo. Jedná sa o obchodno-záväzkový vzťah v zmysle § 261 ObchZ. Poukázal na Nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky pod sp. zn. IV. ÚS 214/2004, II. ÚS 92/2006 z 22. marca 2007, z ktorých vyplýva, že aj keď sa bezdôvodné obohatenie riadi Občianskym zákonníkom, premlčanie práv z neho v obchodných vzťahoch bude podliehať pravidlám, ako tým, ktoré platia v režime ObchZ. Komplexná úprava premlčania je upravená v ust. § 39 až § 408 ObchZ a majú vo vzťahu k ust. § 107 OZ povahu lex specialis. Preto na predmetnú právnu vec bolo nevyhnutné aplikovať príslušné ust. ObchZ o premlčaní (viď rozhodnutia NS SR sp. zn. 5Obo/86/2005 zo dňa 6. októbra 2005, 6Obo/191/2003 z 1. marca 2005). Uvedený právny záver bol prijatý a zverejnený v Zvierke stanovísk a rozhodnutí súdov SR č. 2/2002 pod č. 34, ako aj ZSP 22/2005. Dovolateľ má za to, že odvolací súd pri posudzovaní otázky premlčania jeho nároku uplatneného ako kompenzačnú námietku v konaní sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a predmetná otázka odvolacím súdom bola riešená rozdielne.

15. Navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť v zmysle § 449 ods. 1 C. s. p. prípadne postupovať v súlade s ust. § 449 ods. 2 C. s. p. a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a priznať mu trovy dovolacieho a odvolacieho konania.

16. Žalobca sa k dovolaniu písomne podaním zo dňa 29. októbra 2019 vyjadril a navrhol dovolanie žalovaného odmietnuť a priznať mu náhradu trov konania vo výške 100 %. Stotožnil sa so záverom obidvoch súdov, že právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčuje v súlade s ust. § 107 ods. 1 OZ aj v právnych vzťahoch založených podľa ObchZ.

17. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd SR“ alebo „NS SR“), ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), zastúpená advokátom v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 C. s. p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 veta pred bodkočiarkou C. s. p.) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je prípustné a dôvodné.

18. Podľa § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Uvedené znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p.

19. Podľa § 420 C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, pokiaľ trpí niektorou z procesných väd konania vymenovaných v písm. a/ až f/ predmetného ustanovenia (zakotvujúce tzv. vady zmätočnosti).

20. Naproti tomu dovolanie podľa § 421 ods. 1 C. s. p., je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo, alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a/ až n/ (§ 421 ods. 2 C. s. p.).

21. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p. a ust. § 421 ods. 1

písm. a/ a c/ C. s. p.

22. Z ustanovenia § 387 ods. 3 C. s. p. a ust. § 393 ods. 2 C. s. p. upravujúcich náležitosti odôvodnenia odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd sa musí zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení súd prvej inštancie a zároveň musí sa v odôvodnení s podstatnými námietkami odvolateľa náležite, vysporiadať. Je potrebné vychádzať zo všeobecnej úpravy v ust. § 393 ods. 2 až 4 C. s. p. a primerane z ust. § 387 ods. 3 C. s. p. Súčasne z čl. 3 ods. 1 C. s. p. vyplýva, že každé ustanovenie tohto zákona je potrebné vykladať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, verejným poriadkom a s medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky.

23. Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (viď III. ÚS 107/2007). V prípade, že právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení však z interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takého rozhodnutia považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/2007). Rozhodnutie súdu musí byť preto konzistentné a jeho argumenty musia korešpondovať s právnymi závermi. Súčasne musí dbať na jeho presvedčivosť, aby závery boli pre širšiu právnickú, aj laickú verejnosť prijateľné, racionálne, ale aj v neposlednom rade spravodlivé (I. ÚS 243/2007, I. ÚS 155/2007, I. ÚS 402/2008). Aj v odvolacom konaní sa vyžaduje, aby odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu boli výstižné a presvedčivé s odkazom na právne predpisy a ich interpretácia musí byť zrozumiteľná, len tak môže byť dostatočne preskumatel'né dovolacím súdom pri napadnutí opravným prostriedkom.

24. Súd je viazaný žalobným návrhom, podaným dňa 7. septembra 2010 doručeným súd prvej inštancie dňa 8. septembra 2010, predmetom ktorého je peňažné plnenie za splnenú dodávku tovaru v sume 6 649,75 eur s príslušenstvom v súlade s objednávkou č. 27/2008 zo dňa 5. mája 2008. Vo veci bol vydaný platobný rozkaz za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení zmien a doplnkov (ďalej len „O. s. p.“), proti ktorému žalovaný podal zákonom stanovenej lehote odpor (dňa 22. októbra 2010, č. l. 35), v ktorom nespochybnil uplatnenú pohľadávku, ale vzniesol kompenzačnú (započítaciu) námietku vo výške 5 925,11 eur v súlade s ustanovením § 98 veta druhá O. s. p.

25. Podľa § 98 O. s. p. (§ 147 ods. 2 veta za bodkočiarkou C. s. p.) vzájomným návrhom je i prejav odporcu, ktorým proti navrhovateľovi uplatňuje svoju pohľadávku, ale len pokiaľ navrhuje, aby bolo prisúdené viac, než čo uplatnil navrhovateľ. Inak súd považuje taký prejav len ako obranu proti návrhu. Je nesporné, že žalovaný si uplatnil pohľadávku na započítanie v menšom rozsahu ako je žalobcova jedná sa o tzv. kompenzačnú námietku v sume vo výške 5 925,11 eur.

26. Kompenzačná námietka žalovaného predstavuje procesnú obranu, vykonanú vo forme hmotnoprávneho úkonu započítania pohľadávok. O kompenzačnej námietke hovoríme vtedy, keď k nej došlo v priebehu konania - v danom prípade po podaní žaloby. Ak teda žalovaný uplatní kompenzačnú námietku, súd skúma, či tu existujú predpoklady započítania podľa hmotného práva. Tými predpokladmi sú: a) vzájomnosť pohľadávok - musí ísť o pohľadávky medzi tými istými subjektami, s výnimkami stanovenými hmotným právom alebo dohodou strán, b) musí ísť o rovnaký druh plnenia - započítanie je možné prevažne pri peňažných pohľadávkach, ale nie je vylúčené započítanie pohľadávok iného druhu, c) spôsobilosť pohľadávok na započítanie, ktorá sa posudzuje podľa zákona (ust. § 581 OZ, prípadne § 358 - 364 ObchZ), d) existenciu relevantného právneho úkonu smerujúceho k započítaniu. Týmto úkonom rozumieme práve kompenzačnú námietku, ktorá ako úkon s hmotnoprávnou relevanciou v zmysle § 41 ods. 3 O. s. p. (§ 124 C. s. p.), je účinná voči ostatným účastníkom od okamihu, keď sa o ňom v konaní dozvedeli. Týmto momentom dochádza k stretu uvedených pohľadávok a teda ja k zániku záväzku žalobcu v rovnakej, prípadne nižšej výške ako je vyjadrené plnenie v žalobe. Keďže sa jedná o procesnú obranu žalovaného nevyžaduje sa aby spĺňala kritéria ustanovenia § 79 ods. 1 O. s. p. (§ 131 a § 132 C. s. p.), pretože nejde o návrh na začatie konania o kompenzačnej námietke a nespôsobuje účinky prezumované v ustanovení § 82 ods. 1 O. s. p. (§ 156 C. s. p.).

27. K započítaniu nedochádza automaticky, len čo sa pohľadávky stretli. Vyžaduje sa na to úkon niektorého z účastníkov záväzkového právneho vzťahu. V spornom prípade žalovaný podaním odporu urobil jednostranný prejav smerujúci k započítaniu pohľadávok, s úspechom iba vtedy, ak bola vzájomná pohľadávka premlčaná už v čase, keď sa pohľadávky stretli a nie, kedy bol urobený prejav smerujúci k ich započítaniu.

28. Súd prvej inštancie nesprávne posúdil procesnú obranu žalovaného a vznesenú kompenzačnú námietku, podanú v odpore proti platobnému rozkazu, neposudzoval v zmysle vyššie citovaných ustanovení, ale kvalifikoval ju v rozpore so zákonom, ako vzájomný návrh v zmysle § 147 ods. 1 a 3 C. s. p. a keďže odvolací súd nápravu v odvolacom konaní nevykonával, len stroho konštatoval správnosť napadnutého rozhodnutia, došlo k porušeniu práva žalovaného na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, práva na spravodlivý proces a tieto okolnosti zodpovedajú prípustnosti dovolania podľa § 420 ods. 1 písm. f/ C. s. p.

29. Nakoľko dovolateľ dôvodne namietal existenciu vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C. s. p. Najvyšší súd SR napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil (§ 449 ods. 2 C. s. p.) a vec vrátil súd prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 450 C. s. p.).

30. Vzhľadom na zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle ust. § 420 písm. f/ C. s. p., dovolací súd sa už ďalej nezoberal skúmaním prípustnosti dovolania v zmysle § 421 C. s. p., pretože by bolo nadbytočné (viď uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sp. zn. 1VObd/1/2018 z 21. marca 2018, z ktorého vyplýva, že „dovolací súd sa z povahy dovolacieho dôvodu uplatneného podľa § 420 C. s. p. zaoberá najprv týmto dovolacím dôvodom ak zistí, že je daný dovolacím dôvodom uplatneným podľa § 421 C. s. p. sa už nezaoberá, pretože by to bolo neefektívne. Existencia dovolacieho dôvodu podľa § 420 C. s. p. zakladá totiž nielen prípustnosť, ale zároveň, aj dôvodnosť podaného dovolania“).

31. Dovolací súd dáva len do pozornosti, že z ustanovenia § 1 ods. 1 Obchodného zákonníka vyplýva, že zákon upravuje postavenie podnikateľov, obchodné záväzkové vzťahy, ako aj iné vzťahy súvisiace s podnikaním, ktoré sa spravujú príslušnými ustanoveniami ObchZ. Ak niektoré otázky nemožno riešiť podľa týchto ustanovení, riešia sa podľa predpisov občianskeho práva. Ak ich nemožno riešiť ani podľa týchto predpisov, posúdia sa podľa obchodných zvyklostí a ak ich niet, podľa zásad, na ktorých spočíva tento zákon. Právna úprava premlčania je však komplexne upravená v tomto zákone § 391 až § 408 Obchodného zákonníka a tieto ustanovenia majú povahu k Občianskemu zákonníku lex specialis a nie naopak.

32. V ďalšom konaní je súd prvej inštancie viazaný právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 C. s. p.).

33. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie znova aj o trovách pôvodného konania, odvolacieho a dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

34. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 veta druhá C. s. p. a § 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.